

РАДА

газета політична, економічна і літературна

виходить щодня, окрім понеділків.

Рік другий.

Адреса редакції і головної контори:
у Києві, Велика Підвальна вул. д. 6.
біля Золотих воріт.

Телефон 1458.

Умови передплати на рік 1907:
3 приставкою і пересилкою: на рік 6 карб., на півроку 3 карб. 25 коп., на 3 міс. 1 карб. 75 коп., на 1 міс. 65 к., окрем. № 4 коп.

За границю: на рік 11 карб., на півроку 5 карб. 50 к., на 3 міс. 2 карб. 75 коп., на 1 міс. 1 карб.

Передплата приймається тільки з 1-го числа кожного місяця.

За зміну адреси 30 коп.

Автори рукописів повинні подавати своє прізвище і адресу. Редакція може скорочувати і змінювати статі; більші статі, до друку негодні, переходять в редакцію 3 місяці і висилаються авторам із коптом, а дрібні замітки й дописи одразу виснуються.
Рукописи, на яких не зазначені умови друку, вважаються безплатними.

Умови друкування оповісток:

За рядок поперед тексту, або за його місце платиться: за перший раз 40 коп., за другий 20 коп.

За рядок після тексту: за перший раз 20 коп., за другий—10 коп. Хто шукає заробітку, платять за оповістку в 3 рядки 10 коп. за ряд.

РАДА

Рік видання другий

Газета політична, економічна і літературна

виходить у Києві щодня, окрім понеділків.

„РАДА“ має широку програму, як звичайні великі політичні газети: дає широкі огляди життя політичного, громадського, економічного і літературного на Україні, в Росії й по чужих землях; висітки про всі світові події; поезії та описання; фелетони: політичні, наукові і белетристичні.

„Рада“ має власного кореспондента в Державній Думі і Державній Раді.

„РАДА“ має власних кореспондентів у Петербурзі, Москві, Харкові, Одесі, Полтаві, Чернівці, Херсоні, Житомирі, Кам'янці-Подільському і по інших містах України та Росії, а також і за кордоном: у Львові, Чернівцях, Відні, Парижі і Берліні.

Особливу увагу звертає „Рада“ на місце життя провінції.

Працюю давніших і нових визначних письменників, які обцяли свою участь в цій справі, програму газети поширено зроблено все можливе для того, щоб газета стала органом всієї України й давала перегляд життя різних її частин, в Росії й за кордоном. Особливо уважає Редакція на те, щоб дати читачам по змозі повний образ не тільки суспільно-політичного, а й духовного й культурного життя та його заобудки в Росії й Австро-Угорщині. Потреба й змаганням сучасного українського життя присвячуються ширші статі теоретичного змісту. Стоячи на основі поступового й демократичного українства, газета не є партійною і дає місця статтям, які освітлювали б питання з різних партійних становищ поступового й демократичного напрямку.

Умови передплати:

3 приставкою і пересилкою: на рік 6 карб., на півроку 3 карб. 25 коп., на 3 міс. 1 карб. 75 коп., на 1 міс. 65 коп.
За границю: на рік 11 карб., на півроку 5 карб. 50 к., на 3 міс. 2 карб. 75 коп., на 1 міс. 1 карб.

Ціна окремого № 4 коп.

ЗА ЗМІНУ АДРЕСИ 30 К.

Хто передплатив газету на цілий 1907 рік, тому висилається „Словарик чужих та не дуже зрозумілих слів“ В. Доманицького і стінний календар на 1907 рік.

Адреса редакції і головної контори: у Києві, Велика Підвальна вул., д. 6, біля Золотих воріт.

ТЕЛЕФОН 1458.

Передплатувати й купувати на роздріб „РАДУ“, окрім контори (Вел. Підвальна, 6), можна ще по всіх місцях: у Києві: в книгарні „Кієвської Старини“, Безаківська ул., ч. 8. У ЖИТІНІ: в книгарні п-ні Чекарської. У ЛЬВОВІ (Галичина) в книгарні Наукового товариства ім. Шевченка, ул. Театральна, ч. 1.

Редактор М. Павловський. Видавець Є. Чикаленко.

Театр Купецького саду Товариство Українських артистів під орудою А. К. Саксаганського.

У суботу 19 травня виставлено буде:
1) **За двома зайцями** — Комедія на 4 дії, а співаками та танцями, М. Левіцького та М. Старши.
2) **Концерт**.
Бере участь вся труппа.
Початок спектакля у 8½ годин веч.
Каса одкрита з 10 ранку до 2 г. дня і 6 г. веч. до кінця вистави.

Ст. Боярна Ю. З. Ж. Д.

Українська драма.
В суботу 19 мая виставлено буде:
перший раз українською мовою.
В п'ятницю 18 мая виставлено буде:
20 мая **Паливода XVIII століття** — п'єса на 4 д. Чирікова, в перекладі Л. Пахерського.
Бере участь усе товариство. Співатиме хор під орудою М. Олександровича. Початок у 8½ год. Після спектаклів ТАНЦІ під оркестр воєнної музики.
Режисер Л. Свірговський.

Сими днями вийде з друку п'ята книжка

УКРАЇНСЬКОГО ЖУРНАЛА

„Літературно-Науковий Вістник“

Зміст: Ів. Франко; Великий шум.—С. Сфремов; 3 ведавнього минулого.—Надія Кибальчич; На Шевченковій могилі.—Мих. Грушевський; Студії з економічної історії України.—Гр. Григоренко; Нагла смерть.—Хр. Алчевська; До збудження ваді.—Ів. Франко; Середні віки і їх поет (далі).
М. Чернявський; Вордям.—Василь Мова (Диманський); Старе гніздо і молоді птахи, драматичний образ (далі).—Уляна Кривченко; І янов і між нами, ви бори тівисті.—А. Яв; Як витрачується в Росії народні гроші?—Харківський; Яблуні цвіли за віком.—3 ірменських поезій Ісаїам.—Д. Стариченко; Черняхівська; Свято української спеси.—Берштерне Берзон; Марі, роман (далі).—3 А мвиста; Ви ще живі—не вмирали школи.—Мих. Грушевський; На українські теми.
Грліх наші.—Оксанен (Альмквіст); Не журися б і вмирати.—С. Сфремов; Вілгути з життя і письменства.—Козачка; Ой минула весна моя.—Мих. Лозинський; 3 Австрійської України.—Ф. Матушевський; 3 російського життя; Бібліографія; Залиски Наукового Товариства ім. Шевченка т. LXXVI, р. 1907, кн. II.—Ів. Нравецький; Дитина в звичаях і віруваннях українського народу, матеріала з полудневої Київщини, зібрав М. Г., обробив Др. Зенон Кузеля.
Дантн Володиславич, Орди, комедія в 4 діях.—Ів. Франко; Михайло Однотий. В смутну годину. Каченко. „На руинах старої Січі“.—М. З.; Р. Оленів; Крестьяні і інтелігенція.—Г. М. Гехтер.—Надіслані книжки.—Оголошення.

Передплата в Росії 6 руб., хто платить відразу за цілий рік. На виплат: 1 січня 2 руб., 1 марта, 1 чер. і 1 вересня по 1 р. 50 к. Подвійної книжки кошт. 75 к. За зміну адр 30 к.

Редакція і головна контора: Київ, Прорізна, 20, кв. 3, (відчинена щодня від 2—5 год.).
Передплата приймає Головна контора (Прорізна № 20), а також контора „Ради“ (В. Підвальна, 6) і книгарня „Кієвської Старини“ (Безаківська, 8). Книжки висилаються раз на місяць; хто надсилає передплату по виході книжки дістає належні книжки при найближчій розсилці.

Видавець М. Грушевський. Редактор Ф. Красицький.

Ціна газети
РАДА
з доставкою і пересилкою з 1-го мая до кінця року 4 карб. За грудень 7 карб. 50 коп.

Київ, 19 травня 1907 р.

Довгим і тяжким шляхом йшла Росія од старого, самодержавного до нового конституційного ладу; не одна тисяча людей загинула та й зараз гине по всіх усядах за те, що намілилася розпачат боротьбу з старим ладом, за якого так тяжко всім жилося. Колиж почало розвиватися на повний лад, то виявилось, що народ, як що взяти його всім гуртом, показав себе здебільшого неприготовленим до нового ладу. Це нікого не здивувало. Всі заздалегідь знали, що так воно буде, бо бюрократія умисно держала народ в темноті, щоб він не знав про свої права і не допоявняв їх. Але чи не в найгіршому становищі опинився перед лицем нового ладу наш український народ. Тітка доля, цей вірний товариш його з самого, як то кажуть, попиточку, не кидала його а ні на годину і доприводила аж до самісного порога нового життя. За той час, поки йшла в Росії довга боротьба за новий лад, кожний народ, кожна нація не тільки не втрачала своїх інтелігентних сил, а набувала все нових та свіжих. Ці цові, свіжі люди, здобувачи собі освіти, не цуралася свого народу, а докладали сили й рук, щоб вивести свій народ з неволі темряви, розбудити в його не тільки свідомість людини, а ще й свідомість національну. Українська ж інтелігенція робила як раз навпаки. Вона постачала скрізь, як і зараз постачає, велику силу людей, людей видатних і розумом, і хистом, і енергією, і в науці, і в письменстві вела перед або ж була і тепер є на послугах в різних партій,—одна слово для всіх була щедра, окрім тільки свого народу. Про свій народ вона якось завжди забувала, а як що й пам'ятала і згадувала про його, то так, як гадує мацуха нерідних дітей. Прийде час,—а що він прийде, ми в тому певні, як певні в тому, що і не за горами вже він,—і народ проклене пам'яті своєї інтелігенції за її ласку до його і до його гіркої долі, як проклинають діти мацуху за її „материні“ ласки.

Але цей „суд історії“ буде колись, а поки що народові українському приходиться дуже гірко, гіркіше ніж ким у іншому, бо народ український в таку велику дсбу життя, що переживе вся Росія, лишився без проводирів, без інтелігентних сил. Народ в Росії добився свого парламенту чи Думи, яка вона там вже не єсть. Певна і не мала частка праці в здобуванні Думи припадає і на народ український, і з України, як і з інших країн держави, пішли последи од народу до Думи, щоб обороняти там інтереси свого народу, але частина цих послів обороняє інтереси великих панів, а друга хоч цього і не робить, і стоїть за народ, але за усім народом не бачить свого народу, українського, що має свої спеціальні нужди і потреби.

Правда, що через недоладний виборчий закон, а ще більше через всякі утиски та хитрощі під час виборів, народ не мав змоги обрати тих, кого він напевне обрав би і послав до Думи, як би закони що до виборів були добрі, абож якби не ламалися принаймні хоч теперішні закони. Проте всеж таки серед послів, що обрано од України, є свідомі люди. Де-кілька чоловік заходилися біля гуртування послів з України, але в їх не вистачило сили аразу поставити справу на твердий ґрунт, бо значна частина послів здебільшого росіявлялися по інших партіях, не подбавши про те, щоб аразу згуртувати біля себе менш свідомі елементи в одну українську фракцію, і треба було більш двох місяців, щоб сформувалася особня українська фракція в Думі. Таким чином і цього року з українцями в Думі трапилося теж саме, що й торік. Як відомо, торік за кілька

днів до закриття Думи,—тоб-то як раз через два з половиною місяці думської праці, українські последи на решті переконалися, що їм треба згуртуватися в окрему фракцію, бо інакше вони не матимуть в Думі ніякої сили і їхнього голосу ніхто не чути-ме. Треба також нагадати тут і про те, що таку думку подали насамперед самі последи-селяне і вдалися до українців-інтелігентів з проханням, щоб вони допомогли заснувати в Думі фракцію української демократично-радикальної партії. На жаль питку життя першої Думи раптом було увірвано і українська фракція не встигла показати своєї праці.

Вчора надійшла коротенька звістка що українські последи другої Думи поставили згуртуватися в окрему громаду трудової партії. Поки що ми не маємо докладних відомостей, яким побитом це сталося, але бачимо, що саме життя вчить людей і проказує їм шлях, яким треба йти. Висловлюючи свій жалз з приводу того, що последи-українці не зробили свого аразу і втерали через це стільки часу, ми вітаємо таку постанову української думської громади і жичимо їй на новім шляху доброї і пожиточної праці для українського народу.

Як розв'язати національне питання.

(Києвсь).
В основу другої форми автономії національно-територіальної кладеться принцип територіально-етнографічний, себ-то, кожний великий гурт людей, що говорять однією мовою і заселяє суцільною людністю одну яку-небудь територію, одержує право повним самостійно порядкувати усіма своїми справами, як економічними, так і культурними. Коли б, напро, український народ здобув собі право влаштувати своє життя на підвалинах національно-територіальної автономії, то тоді стаюся б приблизно ось що: губернії—підлявська, подільська, харківська, ківська, волинська, катеринославська, чернігівська (без 4 повітів), херсонська, кубанська, Таврія (без кримського пів-острова) три повіти гродненської (білзький, брестський та кобринський), два повіти бесарабської (акерманський та хотинський), три повіти курської (путявський, грайворонський та новооскольський), чотири повіти воронізької (бірючеський, валуйський, острогоський та богучарський), один повіт Донщини (тагарський) та частина ставропольської,—весь цей край, майже цілком заселений українцями, увійде в склад українського автономного „штату“. Керувати усіма справами штату буде український сейм, обраний на підставі чотирьох-членної, або може й п'ятичленної формули. В компетенцію цього сейму входитимуть як культурні, так і економічні потреби України. Школа, наука, охорона народнього здоров'я, охорона праці, робітниче законодавство, залізниця, шосейні та водні шляхи, фінанси, медіоцинальна справа і інші подібні функції, ацентралізовані зараз в руках уряду, перейдуть тоді до рук повновладного українського народу. Само собою розуміється, що народ, визволений з під неависної опіки російської бюрократії, ставши повним господарем своєї власної долі, привладе усіх сил, щоб надлужити загаяний в неволі час. Усі боки національного життя—економічні й культурні—розвиватимуться пшним цвітом,—і український народ незабаром зможе стати на однім ступні з найкультурнішими націями світу.

Навіть із поверхового розгляду національно-територіальної автономії не можна не бачити, наскільки вона ширша й радикальніша в порівнянні з автономією культурно-національною. В той час, як остання усуває тільки один елемент національного гніту—гніт культурний,—автономія національно-територіальна усуває обидва елементи: і гніт культурний, і гніт економічний. Це й натурально. В основу культурно-національної автономії кладеться прикмета „абстрактна“—належність до певної нації,—і через це така автономія висить у повітрі. В основу ж національно-територіальної автономії кладеться прикмета цілком конкретна, матеріальна—територія. Тому то, прикладаючи до національно-територіальної автономії наш кри-

терій, ми бачимо, що з формальною боку нічого кращого не можна й бачити: національно-територіальна автономія усуває усяку можливість економічного або культурного повенлення одній нації другою...

Але це тільки з формального боку так. Придивляючись ближче до національно-територіальної автономії, ми бачимо, що вона тільки усуває національну „третину“ між людністю різних територій, напро, між варшавськими поляками та ківськими українцями, але не усуває можливости таких „третей“ між ріжними націями посеред одної території, напро, між польтвськими євреями та подтвськими ж українцями. Справді, ми знаємо, що нігде в Росії (та й гіде на світі) нема такого краю, що був би заселений виключно людьми одної нації. Скрізь, поруч з головним місцевим нацією існують також так звані „національні меншости“. Так, поляки являються найчисленішою національністю в Царстві Польським, але в Південно-Західнім краї вони вже складають „національну меншість“. Українці також являються найчисленішою національністю на Україні, але в Петербурзі, вони становлять напро, тільки „національну меншість“. От з точки погляду цихто „національних меншостей“ національно-територіальна автономія і являється шкідливою, бо вона не забезпечує їм вільного культурного розвитку. Уявимо собі, для прикладу, що Україна вже здобула собі національно-територіальну автономію. Із даних перепису 1897 року ми знаємо, що на ті території, яку ми вище включили в склад Українського Автономного Штату, під час перепису жило 4.172.000 не-українців: євреїв, поляків, руських, білоруських то-що. За 10 років не число, звичайно, збільшилось, і ми не багато помиляємося, коли приймемо загальну суму таких не українців на Україні 5 з пол. мил. душ. Чи задовольнятимуться ж культурні потреби отсих 5 з пол. мил. не-українців в автономній Україні? Чи призначатиме Український національний сейм стільки коштів, стільки буде потрібно для влаштування необхідного числа єврейських, польських та інших не українських шкіл? Чи буде засновано в українських університетах потрібне число єврейських, польських та інших не українських кафедр? Чи не повториться в мініатюрі в межах кожної національної території та сама картина національної ворожнечі та національного повенлення, яка тепер відбувається en grand по всьому простору Росії та Австрії?

Беручи на увагу, що в сучаснім капіталістично-буржуазнім суспільстві усякі питання розв'язуються в житті не з точки погляду справедливости та права, а з точки погляду т. з. „реального соотноенія сил“, себ-то—хто дужчий, то і зверху,—ми можемо, не вагаючись, дати негативну відповідь на усі поставлені вище запитання. Український національний сейм призначатиме менше грошей, ніж того вимагатимуть культурно-просвітні потреби не українців, в українських університетах буде знагато мало не українських кафедр, або й зовсім їх не буде... Взагалі, культурні потреби не українців не задовольнятимуться в повній мірі, бо усюди—чи то в сеймі, чи то в муніципалітетах—не українці будуть в меншости.

І так, ні культурно-національна, ні національно-територіальна автономія не розв'язують усього національного питання, бо перша цілком обманяє економічний бік питання, а друга, хоч і має на увазі цей бік, але зате вона не уважає інтересів „національних меншостей“. Очевидно, що треба шукати якого-небудь іншого, кращого способу розв'язання національного питання, і цей кращий спосіб—на нашу думку—знайшла соціалістична єврейська робітничка партія („Серп“). (Помінаючи подробиці—ми вшним, не вільні від суперечностей—ми можемо сформулювати національну програму агадної партії ось в яких тезах: 1) Усі місцевости з одніними географічними, економічними та історично-побутовими обставинами повинні бути перебудовані на підвалинах самої широкої демократичної *красової автономії* і 2) Кожний народ, що живе в межах Росії, незалежно од території, яку він населяє, утворює із себе автономну спілку, яка цілком самостійно та незалежно задовольняє та регулює усі свої національні потреби на підвалинах демократичного ладу.

Підлише придивляючись до цієї програми, ми знаходимо в ній знайомі прикмети і, дійсно, ця програма є не більш, не менш, як комбінація із обох вище

Скрипки по 2 карб. 50 коп., 3 карб., 4 карб., 5 карб., 6 карб., 8 карб., 10 карб. і дорожчі.
Смички по 40 коп., 50 коп., 75 коп., 1 карб. і дорожчі.
Гитары по 3 карб. 50 коп., 4 карб. 50 коп., 5 карб., 6 карб., 7 карб. 50 коп., 10 карб. і дорожчі.
Бал. байни від 1 карб. 25 коп. і дорожчі.
Кларнети та Флейти по 4 карб., 4 карб. 50 к., 5 карб., 6 карб. 50 к. і дорожчі.
Гармоні російські, італійські строю одност. від 1 карб., двохрядні від 10 карб. і трохрядні від 25 карб. і дорожчі.
І іншікі інші музичні струменти та все, що до них потрібно, в головному деп-таменті музичних струментів і нот у Києві, Хрещатик, № 58.
І. ПИДРЖИШЕК,
Г. ч. д. 56—122

*Див. „Рада“ № 112.

вдадених форм автономії—культурно-національної та національно-територіальної, але комбінація—на нашу думку—важлава. Насамперед, ця програма проводить різку межу між інтересами культурними та інтересами економічними, якіючому являється спроможність в однак виймірі задовольняти ці обидва боки національного життя. Краєва автономія (не самоуправління, звичайно), взята сама по собі, дає кожній країні найширшу спроможність пілком вільно розвинути свої економічні та продукційні сили. На цим ґрунті не може виникнути ніяких суперечок, бо в розвитку продукційних сил даної території однаково заінтересовані як національні меншости*, так і пануюча національність. А проте, коли б пануюча нація навіть хотіла загальмувати економічний розвиток національних меншостей**, то вона цього не може зробити, бо „національні меншости“ так тісно переплітаються з пануючою людністю, що, буючи по „чужих“, пауюча національність невідмінно була б з однаковою силою і по „своїх“. З другою боку, національна автономія в справах культурних дає кожній нації повну спроможність вільно розвиватися культурно, без усякого втручання або перешкод з боку інших націй. Що воно так—це ми бачили вище, коли розглядали будівельську культурно-національну автономію.

Таким чином, в порівнянні з культурно-національною та національно-територіальною автономіями в їх чистій формі, той спосіб, який радять С. С. Р. П., являється на нашу думку безперечно кращим. Ми, звичайно, самі гаразд розуміємо, що цього неволевого та поверхового нарису дуже мало для того, щоб як слід розвинути національне питання і постановити останній приєднати в справі. Потрібна дискусія, дискусія і ще раз дискусія!). Але у всякій разі, чим би ця дискусія не скінчилась, не можна одмовляти, що в справі розв'язання національного питання програм С. С. Р. П. являється новим словом, і словом безперечно цікавим.

М. Гехтер.

Як розуміти гасло „Україна для українців“).

Сучасна українська преса в Росії старанно уникє тих питань, що стосуються відносин українців до сусідів. Чи корисний такий тон української преси для укр. народу і чи не закоує таким чином укр. преса питань, розв'язання яких тільки і може присуджиться до визволення нашого народу з його вікових пут, що наклали на нього судини народи (іх пануючі класи)? Зростання національної свідомості укр. народу—недовгодопомашн „сусідам“. Російський уряд дивиться з великим підозрінням на український рух; де в чому він мусів поступитися, але завжди стоїть наготові, щоб поклати на його свою тяжку лапу, коли український рух зійде на ґрунт сербівської політичної боротьби.

Про „праві“ російські партії і казати нічого! В цій справі вони—правильні ше од уряду. Що російські поступові партії не дуже-то прихильним оком дивляться на те, що українська нація прокинулася од вікового сну і стає в оборону своїх прав, видно хоч би з того, що усі російські поступові партії навіть р. с. д. п. і р. с. р. п. стали вороже до автономії України! Російська поступова преса, вірна своїм традиціям в цій справі, не стала в оборону сей головної вимоги укр. народу; вона мовчала... Ця політика російської поступової преси добре памята на українцям од 1876 року до 1915. Таке поведіння російських поступових і революційних партій в справі української автономії не може не збуджувати до них недовіря і гіркого почуття кривди в українців.

Інтереси 30-мільйонного укр. народу очевидно не мають в очах російського поступового громадянства стільки ваги, щоб їх серйозно розглядати. Чи се не зневажливе відношення до укр. справ? І чи так російське поступове громадянство ставиться до польських справ, хоч члєственість польського народу в 2/3 раая менш нашого?

Чому се так? Звідки таке зневажливе відношення до нас, до наших інтересів?

Відповідь одна—всюю е причиною наша національна слабість, наша неорганізованість, одсутність національної солідарности.

Перед великим ідеалом повного національного і соціального розпорядження укр. народу мусять усі демократичні партії українські забувати усі свої дрібні програмні ріжницї, коли справа іде про спільні інтереси цілого народу українського.

Кожному відомо, що Україна—батьківщина для „усіх“, окрім українців. Правда! Кудись пісав:

Наша Україна
Стала шляхті (з чужинців) раем,
А ми її рідні діти
По степлах блукаєм.

У кого земляна власність на Україні?—здебільшю у наших сусідів. В чїх руках промисловість і усі блага од неї?—у тих самих сусідів. А що в ру-

* Редакція охоче давати місце статтям про те, як найкраще розв'язати національне питання на Україні. Ред.

** Редакція дає місце цій статті через те, що вона являється спробою висвітлити гасло одної з українських партій: (Х. Н. П.). Ред.

ках українців?—Право хроничного голодування по селах, та повільного вимірання в містах.

Коли свідомі гурти українські, бачучи, що Україна є раєм для „усіх“, чужих“, а тільки для своїх снів—пекаю, бачучи припущення всього українського, зневагу і глузування з усього святого для українця, виставляють гасло: нехай буде Україна матерью українцям, а не мачухою.

Нехай буде їм батьківщиною. Нехай доля і розпорядження рідним краєм буде в руках українців!—то проти них гурти вороже виступають свої ж таки земляки, називаючи такі домагання шовінізмом, вважають ці домагання ворожими поступовому українству.

Такі гасла, як „Україна для українців“—розуміти так, що ніби на Україні не сміє жати ніхто, окрім українців, дуже живо кожен народ вор-гує тільки до чужинців-губителів, до чужинців-ворогів, (так само як не милає і своїх губителів), але чужинців-друзів шанує і дає їм почесне місце. Гасло „Україна для українців“ тільки підкреслює сучасний занепад укр. народу на його землі, з яким він один народ, поки він живе, не може погодитися; ніколи не згодиться з ним і укр. народ.

Таке гасло в устах пануючого народу—єсть гасло люджерне, гасло—роздавити, пожерти інші нації—раби; але в устах зневоленого народу, як український, закутого, звязаного, де гасло—єсть гарячий протест проти насилья „торжествуючих“ переможців. Ми знаємо, боїмося виступати з своїми національними вимогами, щоб не роздратувати владивших „сусідів“, все стоїмо в тіні, сподіваючись моменту, коли-то можна буде і своє вставити; все оглядаємося на російські поступові партії, щоб, криїи Боже, який ваш вчинок, чи слово вони не визнали „непоступовими“. Чи там же треба шукати критерія „поступовості“ українських партій та їх вчинків?

Автономія України на демократичних підвалинах знищить занепад українців, відсно об-ронити інтереси укр. народу і через те для вор-гів нашого народу, що дуже добре розуміють уся вагу цієї справи, усі наслідки автономії, гасло „автономія України“ значить теж саме, що гасло „Україна для українців“.

Треба памятати, що заможі класи українського походження давно уже зрікли свої нації і зачислили себе до щирих росіян. Тільки самі робітники та селяне українські зараз належать до української нації і через те гасло „Україна для українців“, в дійсності, буде гаслом визволення українського сільського і міського пролетарія на його землі. Українські маси охоче підуть за таким гаслом, бо з першими проблемами свідомості вони побачат своє глибоке припущення і занепад на своїй рідній землі. Це почуття цюкне українські маси до боротьби за волю на своїй рідній землі.

В. Тимошевський.

3 газет та журналів.

** Не величка семья українських часописів в Росії понесла тяжку втрату: з наказу полтавського губернатора припинено видання „Рідного Краю“ і заперечено його друкарню. Адміністрація давно вже намірилась з'їсти „Рідний Край“ і оце, після ряду всяких конфіскацій, заборон і попереджень, нарешті часопис закрито. З цього приводу „Кієвський Голос“ пише:

г. Князєв просто занедужав якоюсь мавією переслідування друкованого слова, і те, що цілком вільно терлять інші російські адміністрації, він використав з неможливою консеквенцією, що виходить по-за всякі межі, навіть при нашій „лоді слова“.

Ми не знаємо, в чому провинився „Рідний Край“ перед полтавським сатрапом. Але судачи по передньому і до того, що навіть така архи-невина газета як „Полтавская Жизнь“ була вбитя д. Князєвим в першому ж місяці її існування, ми певні, що нічого злочинного проти закону і „Рідний Край“ не зробив. Вся провиня його в тому, що видання, починаючи свою часопис, не збавули, де вони його видаватимуть.

Аджеж у кожного російського губернатора, як у бирона, буває своя фантазія. І звидити, де губернатор обирає об'єктом для своїх фантазій робітників поступової преси, їм доводиться тікати не оглядаючись.

Чи ж буде сьому колям-небудь кінець?

** „Новое Время“ побивається за Холмщиною, на яку накинута „Шкільна Матиця“ з метою вкрити її стігну польських шкіл—як найвірнішим способом для полонізації:

... всі сили товариства шкільної матиці „Світа“ були звернені торік не на польські місцевості Царства Польського, а власне на Холмську Русь. В межах холмської шкільної дирекції чини діла товариствами малюся на меті заснувати біля 200 шкіл, при чом більша частина їх припадала на східну частину Люблінської губернії з руським населенням, не дивлячись на те, що власне ця частина губернії (себ-то повіти Холмський, Грубешівський і Тамашовський) має найбільше число шкіл—власне 197; повіта з мішаною людністю (Вігнорайський, Завоєвський, Красноводський) мають 103 школи, тоді як польські повіти (Люблінський, Новоалександрський, Любартовський, Явоцький) мають всього 100 шкіл. Інакше кажучи, в руській і мішаній русько-польській полосі холмської шкільної дирекції єсть 300 шкіл, тоді як в польській

полосі всього тільки 100. Тимчасом з загальною числом 157 шкіл, намічених матицею для відкриття в кінці минулого року, на частю польські повіти припадало тільки 46, а решта 111 призначалась для руської й мішаної полосої, забезпеченій школами, порівняючи, в значній мірі.

Нема жадних підстав думати, що напярюк діяльності польської шкільної матиці змінився. Що до Холмської Русі, народово демократія виявляє тепер особливу дбайливість, а шкільна матиця знаходиться під її безпосереднім керуванням.

Добре було б, як би оті всі побивання „Нового Времени“ за Холмщиною були щирі та мали б підставу в дбаниї його про інтереси української людности на Холмщині; алеж в тому то й лихо, що „Новое Время“ просто летує, що з рук випадає ласий шматок, який не владє обрусити до краю, і от тепер замість того, щоб піддержати місцеву самодіяльність тамтешньої людности, дати їй ніяку розв'язку на своїй національній території—летує за упадком „істинно-русских начал“. Не так ті вороги, як добрі люди!

** „Съверно-Западный Голос“, що виходить у Вільні, подає прекрасну характеристику польської народвої демократії, сїєї конкурентки істинно-русских людей в їх аспеттах на українську землю і на ту саму білолашту Холмщину: „варті національної демократії в Польщі є продукт нашого сучасного ладу, повного суперечливості. Непрервний національний гніт, що панував у Польщі довгий час, залишив за собою глибокі сліди і докладає до життя партію, яка, виступаючи офіційно в Думі обороненою стотипних прав пригніченої людности, в той самий час виявляє нахил переїняти в бюрократії й вираїфованій способі гніту й угнетує і жєтє їх до лівих кругів. У національній демократії зовсім стирається грань, що оділяє її боротьбу за національне розпорядження од замаків в права національної меншости. Ця подвійність позиції дуже характерна для групи польського кола, що представляє національну демократію в Думі... По самому насущному питанню, що викликає загальну увагу—питанню про землю—колла побраталась з істинно-русскими людьми і призначила своїм обов'язком боронити інтереси польського володіння землею од бажав польського селянства з меншими запалам, ніж премьер-міністр в своїй декларації робив нещодо російських земельних власників і селян.“

Істинно-польські й істинно-русські мають багато спільних точок, на яких вони цілком погоджуються і по прихильності цілком протягають один одному руки. От тільки землі українського народу в правобережній Україні і в Холмщині—кість незгоди між ними. І як тільки знайде мова про ті землі, зараз гайворонія готова викладати одво одному очі. Тільки дружна одця всіх сил українського народу, підтриманого поступовим російським та польським громадянством, покладає край завзятості хижого істинно-польського та істинно-русського паства. Аджеж ж вони—вороги й своїмю власною народвою: їх найперш бажання—держати свій народ у тьмі й неволі. А свого можна досягти ширячи поведіння круг себе і заглушаючи всякі сходи світла й волі.

Державна Дума.

Засідання 17 мая. (Тридцять восьме).

Засідання починається в 15 минут третього година.

Председательское Познанський. Мє бути повєнення міністра юстиції з приводу запитання про катування в тюрмах і арестних домах прибалтійського краю.

Виходить на трибуну Щєгловитов. Міністр юстиції зазначає, що запитання розсудиться на дві часті: одна часть стосується до міністерства внутрішніх справ, друга—до міністерства юстиції.

Поперед всього міністр розглядає обвинувачення рижської прокуратури в тому, що будім то катували з відома прокурорського догляду, який будім то до рувач мішаній комісії з жандармських і поліцейських чинів і шигів робити допит по п-літичних справах. Далі міністр св'язується на діяльності товариша прокурора Бусло, який будім то погрозили заст-вля арештованих показувати на себе. Нічого такого не було. Зробляючи з приводу прийнятого Думою запитання розслування товариша обер-прокурора сената Руає показує,—заявляє міністр,—що всі відомості про побі і катування—звєсім неправдиві. Тим самим Руаде встановлено, що в г. Рязі ніколи не було мішаній комісії з жандармів і поліцейських чинів, яка-б робила допит, і через те прокурорський догляд не міг давати ніяких доурчень цій комісії, бо її зовсім і не було.

Далі міністр виправдовує Бусло, який ні разу,—як каже міністр,—не розпоряджався, щоб одпровадити кого небудь в арештованих в охрній виді, або в арештну поліцію. Нарікати,—каже міністр, стали на прокурорський догляд очевидно за те, що він виявив особливу завзятість під час революційного терору.

Далі міністр розглядає обвинувачення проти тюрмного догляду і конвою; міністр заявляє, що всі обвинувачення не одповідають дійсності. Затим розглядає кожен із зазначених в запитанні фактів. Щєлі переходить до стачки вазів з тюрмного вартю в рижській тюрмі. Що до останнього, то на підставі даних підготовчого слідства, стачка 31 марта виходить зовсім іншою, заявляє міністр,—

ніж в прот-колі комісії, приложеному до прийнятого Думою запитання.

На підставі всіх викладених даних, міністр юстиції признає, що всі обвинувачення про неадекватність вчинків должностних особ міністерства юстиції стають зовсім одкинутими.

Говорить товариш міністра внутрішніх справ Макаров. Він заявляє, що „в кожному акті обвинувачення поперед всього повинні бути докази, а в запитанні їх немає (?). Всі обвинувачення голосують“.

По суті питання Макаров говорить, що ніхто з тих, кого били, над ким тюрмили будім то, якісь страхиття, ніяких заяв про ті страхиття не робив.

Макаров признає проте, що може часом чини поліції і „вмїняли хладнокровію“, яке потрібне для того, щоб своєдібно і завжди законно робити своє діло. „Як що де кілька чинів поліції провинилися,—кінчає Макаров,—то нехай справедливи, безпристрастний суд скаже своє слово“.

Признання Макаровим неадекватності вчинків прибалтійської поліції викликає паки амагання.

Після Бобринського гарну промову сказав Родичов. Мене,—говорить він,—привело на цю кафедру почуття туги до батьківщини. Росіянин рідко почував в собі гордість національну. Але його, на жаль, часто пригублює почуття національної ганьби. Я шаную той момент своїх згадок, коли я був гордим за свою батьківщину, і цей момент часто виникає в моїй голові. Це було, коли 16-ти літнім хлопцем я прийшов у тілішю до обновлений суд із сичуттям до підсудних, і вийшов, поважуючи суд. Тоді той суд не знав вищої власті над собою. Тоді же міністри не прогнали судів, через те, що їм так примандорилось. (Родичов показує на Щєгловитова. Грім одлесів).

Розглядаючи „сообщенія“ міністра, Родичов говорить: в наш час національна гордість глибоко обрєжена.

Представник юстиції на наших очах признає, що катування панують в наших судах. (Браво!) і про це міністр дознається не од своїх нижчих чиновників, а з заричничної преси. І коли сховати правду вже ніяк не можна, вони приходять сюди і заявляють, що коли адміністрація не вертується—вона катує (браво).

Обертаючись до правих, Родичов говорить: при такому загальній національній ганьбі ви шукате вибачення. Це деморалізація власті, це пошесть, що ви сїть в наше життя. І тут радять привітати такі поаження міністра. Ні, Дума повинна звернути правдиву сть і рішучо заявити: скасуйте катування.

Далі говорить еп. Платон. Він говорить тихо і йому кричать: „голосітьче!“ Він просить осудити тер: На нього часто кричать: „погромник!“ Після Платона виступає Шульгин. „Я ненавижу революцію, бо вона завжди ховається“. (Сміх). Шульгин показує фотографічну групу революціонерів-каторжан і каже, що нікому так добре не живеться, як їм.

Шульгин кінчає такими словами: коли ви не осудите терору, то будуть масові погроми і кров паде на вас. (Крики: погромщик!). Председатель заклинає зібрання до порядку.

Після Кузьміна-Караєва говорить Булагков. Все нещастя нашого моменту,—каже оратор,—в тому, що власть і народ—де два вороги, що воюють між собою. Власті не тільки не вірять, але й ненавидять. (Браво). Це венормально, бо власть повинна мати моральний авторитет. Мні байдуже, остануться ці особи правительством чи ні (сміх зліва). Все нещастя в тому, що правительством обороне факти насильства.

М. Стахович говорить переважно про терор. Його перебивають криками: до діла! Памятайте,—кінчає він,—коли Дума не осудить політичних вбивств, то вона зробить політичне самовбивство.

Дювоєвський говорить паку промову і вносить од кола формулу переходу. Вносить після цього формулу переходу Пергаментом од к.-д. і інших фракцій. Всіх формул внесено всім, і всі одна за другою голосуванням одкидаються.

Трудова група через Березіна просить перерива на чверть година, щоб погодитися внаот формули.

Після перерива трудовики вносять формулу переходу. Часть Думи теї думки, що не можна вносити нову формулу про питання, яке вже обмірковано, бо коли всі мотивовані формули одкинуто, тоді зовсім натурально признати формулу простого переходу. Друга часть стоїть за те, щоб обсудити внесену трудовиками формулу.

Після багатоговарів, Дума починає її обмірковувати. С.-д. вносять до формули додаток, що пояснення міністрів нічого не варті. Частьна депутатів, що стояли проти внесення нової формули, коли голосуванням всі формули, внесені перше, одкинуто, одкажуються од голосування, а саме к.-д., безпартійні і праві. Більшість з них виходить з зала. 144 лівих депутатів і коло голосують, щоб приймати формулу, 8—проти, 40—не голосують. Формулу з додатком с.-д. прийнято.

В залі підіймається великий галас; чується подекуда вигук: „де то голосування!“

Бобринський получає слово по особистому ділу і заявляє, що він пристає до слів Шульгина, сказаних до Родичова, коли той зачепив його—Бобринського: брехья, бо Родичов і перше брехав.

Родичов заявляє, що слово „брехья“ сказав не він; таких слів не можна говорити з трибуни; вони безчестять того, хто їх говорить, а не того, до кого їх говорять.

Шульгин з місця: Родичов, я не під судом...

Родичов на нього не вважає; тоді Шульгин протискується до нього і починає йому щось розгнівано говорити. Родичов силчає щось схильовано йому одказує. Насилу настає який-такий порядок.

Председатель голосно прочтує повістку застрягшого ранішого і вечірнього засідань, в 10 мин. дев'ятой закриває засідання. (К. М. і К. Гол.).

Промова депутата Сайка.

В своїй промові міністр освіти сказав, що в школі вся сила в учителях. Будуть добрі вчителі, будуть в нас і добрі школи. Не буде вчителів, школи одкривати не можна. Хто читав ці слова, або слухав їх в Думі, той подумав, певне, що в нас мало грамотних і сім мільйонів три та тисяч дітей шкільного зросту не вчаться в школах тільки через те, що в нас немає вчителів. Говорючи про грамотність всяких народностей, міністр народної освіти, проте, не сказав і слова про грамотність того 25-мільйонного народу, якого діди і предка зробили дуже багато добра для європейської культури, подужали мішних ворогів Росії і перші підійшли до підніжку Кавказа.

Історія української народної освіти свідчить нам, що Україна до кінця XVIII століття мала свої школи. Вся Україна була вкрита просвітними братствами, ніжними і середніми школами, а в Київї була вища школа-академія. Школа ця содержувалась самим-же народом на свій власний кошт і він же сам керував нею через так звану раду, на чолі з вибраним народом гетьманом. Тоді наш народ був вільним, і у нас були вільні школи. На брак учителів ніхто не скривався. Навпаки, з України в Москву брали вчителів і архієреїв, які стали навчати російський народ. Згодом централізація уряду за Катерини II скасувала культуру і самодіяльність України. Цілковиту натуральну охоту українців знайомитися з духовними скарбами свого великого народу, охоту підійти близько до духовного життя народу—признано небажаними і навіть шкідливими. Далі політика правительства провадилась в тому ж напрямку. В 1863—1876 роках російське правительство нечужаними жорстокими указами дорешти заставило дорогу для всякого прозаву в літературі і науці українського духу і стало на Україні заводити московські школи, дітей же до шкільної залягали силою. Школи перестали бути національними, такими, що дають спрому розвиватися природним духовним силам. Через таку постановку школи просвіта у нас зовсім занепаала. Грамотних на Україні тільки 13 процентів, при чому сільських робітників—10 пр-д. а жінок—коло 4. І от я тепер сїнаю вас: чи вчителі в цьому винні? Український народ бачив і бачить, як правительством губило і губить нашу культуру а разом з тим і наш добробут.

Завжди відчуваючи духовну жагу, народ український потребував і потребує, і щоб для українського народу на території України народні школи були безплатними і національними, наука в них повинна бути на рідній мові. Програма шкіль повинна бути вироблена негайно, причому московська мова є особливий предмет для навчання. 2) Щоб зараз заохотитися скасувати підручники, які по мові і змістові одповідали б цим школам. 3) Негаючи одкрити курси для вчителів і вчителів української мови, літератури і історії України. Курси повинні бути тимчасовими. 4) Щоб в школах на території України, де підготовляються вчителі, в курс наук було заведено вищепоказані предмети. 5) Щоб в українському, харківському і одеському університетах одкрити особливі кафедри по зазначених предметах, а також кафедру української етнографії. 6) Заведення цих принципів, детальна розробка програми і переведення цих принципів на місцеві самостійні органи самопорядкування. Кінчаю. Внесений міністерством законопроект про вселюдну просвіту нічого не вартий, бо він не йде назустріч тому, чого потребує наш народ і інші національності Росії. Коли прийняти міністерський законопроект, то це доведє до того, що з одчлєнних нових шкіл теперішнього типу виканутих правительством з шкіл учителів, що хотіли справді просвітити народ, було б не три тисячі, як тепер налічують, а далеко більше.

Законопроект про школи на Україні я зараз передам пану председателю.

По Росії.

— З'їзд старовірів. В Москві 15 мая, на Рогожському кладовищі, почався з'їзд старовірів. На з'їзд прибуло 95 вповназаних од старовірських „общин“ та 75 аступників од різних верств людности. З'їзд почався з молебня. Архїєпископ за виволоження Царя від небажовности. Молебень правив архієрей І. тій. Старовіри мають помірковувати про законопроект щодо їхньої релігій. Буває дезавбаром обговорювати Державній Думі.

— Проти заколоту по семінаріях. Сінопостанови тижня доповідальні інспекторів тих духовних семінарій, де будуть забастовки, або якісь інші непорядки. (Р. В.)

— Чутки. „Русское Слово“ дістало телеграму з Лондону, в якій сповіщається, що дописувач англійської газети „Daily Telegraph“ з усієї сили намагався вперевати англійців, ніби все російське громадянство бажає, щоб розігнано було Державну Думу. Відома, що цей дописувач має стосунки з реакційними колами. Щоб переконати англійців, він випустив деякі місця з статів „Нового Времени“ та „Русского Знамена“. Він пише, що Думу от-от мають розігнати, а тоді Державна Рада змінить де-що в виборчому законі, аби не дати виборчих прав деяким частинам громадянства.

— Соціял стична комунна. Соціалістичні ідеї по-декула в Фінляндії починають переходити в життя. „Нарусть“ розповідає, що в одній паравій—Райсала, в Выборзькій губернії, гурток переконаних соціалістів заарештував на 10 років ґрунт в будинку (торпу*). Всі живуть в одній хаті з жінками, дітьми. Всі три семі (11 душ) живуть, як одна. Заробітками діляться нарівно. Ідуть за одним столом. Кожен робить те, що йому до владі. Це перша сироба комунна в Фінляндії.

— Нема ладу між міністрами. Л. Львов у газеті „Товарищ“ розповідає про внутрішнє становище в кабінеті міністрів. Там нема згоди. По вдачах бюрократичних колаж уже почали гомоніти про це. Хоч міністри вже давно не ладають один з одним, але з того часу, як настав друга Дума, не ходило про те таких упертих чуток, які пройшли тепер. Навпаки, з того часу всі були певні і якові так ведоса, що в кабінеті міністрів панує згода, спокій, і що Століпін сміливо може сказати всім: мій кабінет—це я сам. Але такого міцного становища дуже болять заздрі на своїх політичних „шаслівів“ бюрократи. І от вони діяльно почали працювати, щоб похитати кабінет міністрів. Почалися суперечки Століпін з Шванебахом та Шауфусом. Шванебах закликає вогор „кадетів“ і ніяк не хотів помиритися з ними, а Століпін має іншу думку. Шванебах та Шауфус навіть мали піти геть з кабінету міністрів, але зосталися і, звичайно, не покинули ворогувати з Століпіним на цьому самому ґрунті. А тут саме набігло невдоволення до Століпінна за його останню декларацію в Думі—і от усі останні збори міністрів не обходяться без суперечок. Століпінкові дуже важко робити те, що він хоче: проводити свою „програму“. Його вороги мають доволі значну силу в самому кабінеті. Д. Шванебах та Шауфус треба призначити шеф-Васильчикова, Редігера. Останній розгнівався на Століпінна після випадка в Думі з Зубаровим, бо Століпін був невдоволений тоді з Редігера. Кок-вещ, хоч і схильється на бік до Століпінна, але не повинно забувати, що він уже тричі мало не зробився першим міністром замість Століпінна, був, як кажуть бюрократи, „без 5 хвилин першим міністром“ і безумовно хоче ще четверте спробувати свою силу. Куфман має око на Століпінна, бо певен, що він радий зблизитися його. Виходить, що Століпін і його кабінет тепер зовсім не однакових думок.

— Наказ міністерства внутрішніх справ. Міністерство внутрішніх справ наказало департаментам загальних справ за два тижні подати йому всі, які єсть у його відомості і справи, що торкаються євреїв. Століпін так само звелів це зробити губернаторам. Незабаром рада міністрів вироблятиме закон про євреїв, щоб подати його до Думи.

(Р. Сл.)

— Росієне в Парижі. 10 мая в Парижі був третій російський концерт, на якому співав Шалляпін. Настрий публіка був дуже неспокійний. В театрі було багато поліцейських. Поліція стояла скрізь по коридорах та переходах і пильно придивлялася до кожного, хто йшов до театру. Прійшла якась тривожна чулка. На багатьох місцях у театрі не було нікого, тим часом, як усі білети були розпродані.

Французська газета „Echo de Paris“ розказує, звідкіля взявся такий настрий в театрі. Парижська поліція, після справи Петрова та його товаришів, упевнилася, що російські інтелігентні роляють у Парижі боєм та інші вивулячі ві річі зовсім не на те, щоб везти їх до Росії, а на те, щоб убити деяких високих російських осіб, які пробують у Парижі. По іції довідався про те, що анархисти змовилися убити цих осіб саме на цьому концерті. Ось чому ці особи не поприїздили до театру і їх місця були порожні.

— Про події в Лодзі. Лодзинські комітети польської партії соціалістичної, соціял-демократичної та „Бунда“ оповістили в відозвах, що ні одна з цих партій не пристосована до владства директора фабрики Познанського—Д. Розенталя. Тільки революційна фракція п. н. с. мовить у цій справі так, як равіше. Розенталя вбили чотири чоловіки. Поліція половила тільки двох: Генрика Тица та Богдслава Котельського, але обидва не мають ніяких стосунків ні з одною соціалістичною партією. Вони знають, що це самі останні люди: всі тільки раді були користуватися з заколоту серед робітників. (Тов.)

— „Даю собі повну амністію“. В самотній камері смоленської каторжної тюрми повісився на мотузку, зробленому з по-

стільної біязни, матрос Крикунов. Він убив у сварці одного улогового арештанта. Крикунов зоставив ось яку записку: „Даю собі повну амністію!“ (Р. Сл.)

3 життя партій.

— Центральний комітет партії „народної свободи“ 13 мая радився, чи брати йому участь на земському з'їзді, що буде влітку, і ухвалив ось яку постанову: „не погоджуватися взагалі з тим, що тервер час окликати земський з'їзд і маючи на увазі напрям з'їзду, центральний комітет тим часом не забороняє кожному членові партії брати участь на з'їзді“.

— З'їзд соціял демократів. В своєму звідженні на лондонському з'їзді центральний комітет соціял-демократичної російської партії зробив звідомлення взагалі про діяльність партії з того часу, як одбувся поведінний з'їзд. (Діяльність соціял-демократичної фракції в першій Державній Думі, розгорт Дуни і загальна забастовка, вибори до другої Думи). Центральний комітет зазначає, що з самого початку йому довелось стрінути опозицію в середині партії, починаючи з питання про одновидальне міністерство. На з'їзді було подано дві резолюції—„меншевічків“ та „большевічків“. Обидві резолюції було одкинудо. Як компроміс, прийнято резолюцію поляків. В цій резолюції сказано, що з'їзд, вислухавши звідомлення думської соціял-демократичної фракції і ухвалюючи взагалі її діяльність, вважає за потрібне: 1) що головним завданням соціял-демократичних заступників у Думі повинна бути допомога класовому вихованню пролетаріату, 2) що в згоді з цим у всіх виступах соціял-демократичної фракції повинно виступати як ставиться до того чи іншого питання соціял-демократичної пролетаріату, 3) що цього не можна забувати навіть для того, щоб зберігати спільну згоду в опозиційній праці, 4) що фракція повинна сподузувати по змові трудові, опозиційні та революційні групи. (Тов.)

У фінляндському сеймі.

Цікаво познайомитися, як одкрився фінляндський сейм і як там працюють.

Перед одкриттям сейму була одправа в церкві. Пастор каже промову фінською та шведською мовою. Він каже про те, що в Фінляндії народилося нове життя... З церкві народні обрації пішли до „трояної залі“. Народу скрізь, як маку... Прилядаються до своїх заступників. А на їх справді цікаво подивитися. Серед них єсть і відомі політичні діячі, і звети, і робітники, і селяне. Найбільшу увагу звертають на себе, звичайно, жінки-депутатки. Всі вони в ч рах сукнях. Чоловіки зодігнені теодяково. Інші у фраках, сюртуках, а другі в піджаках з червоними галетками на шії. Це соціял-демократи. Візаність їх не прийшла на одраду до церкви, але де-хто єсть... Трояна зала велика, але 215 депутатів вільно вмістились у ній. Вони встали праворуч та ліворуч, а посередині встали прохід. І праворуч стоїть шведська партія, а ліворуч старофінки. Публіка пішла на хорі. Генерал губернатор читає трояну промову, а Міхелін переказує за ним по шведською та по фінською. „Тальман“ сеймовий молодіфін Свінгунд читає по фінською одповіді сейма. Це програма поступового напрямку. За найотрібішню роботу сейма він визнає соціяльні реформи. Цікаво, що по одповіді ухвалили всі партії, окрім соціял-демократів, бо вони обстоювали за більш гостру одповідь. Читається далі, які законопроекти подаде до сейму правительство. Іх усіх 215 і всі мають спеціальний напрямок. Свято одкриття закінчується „Eljakoop“ на честь монарха. На перших зборах увечері всі партії посідали нарізно. Ліворуч—соціял-демократи. Іх 80. Серед них 9 жінок. Далі старо-фини: 58 чоловік серед них 6 жінок; младо-фини: 23 чоловіки та 2 жінки. Поруч з ними шведська партія: 23 чоловіки і 1 жінка. З самого краю праворуч посідали 11 селян, що належать до „аграрної групи“ та 2 депутата з так званої „християнської групи“. Більшість промовців у сеймі говорять по фінською, бо там єсть 50 селян, що зовсім не розуміють шведської мови. Єсть і де-кілякі робітники, які не розуміють фінської мови. З зовнішнього боку збори сейму дуже одривняються од думських зборів. „Тальман“ (голова сейму) має в руках не дзвоничка, а молотка. Промовляють з свого місця. Олдескік нема зовсім, а ухвалу висловлюють го-міном. Зовсім не видно того нервового зворушення, яке раз-раз захоплює членів Думи. Тим часом уже на перших зборах була дуже гостра тема. Пропонува-лось починати кожні збори молитвою. Соціял-демократи найбільше висловлюються проти цього. Вони кажуть, що в сеймі єсть люди невірні і не буде для них насильство. Сейм одкинудо цю пропозицію (старофінки). Після цього старофінки безумовно в газетах знімут справжню війну проти „ворогів віри“. (Р'ць.)

По Україні.

— Вчора в 1 год вночі, з наказу охоринного відділу, зроблено ґрус у студента кайського університета В. І. Ле-

пенко (Б.-Васильківська, 111). Забрано дві брошури, виданих „любочним порядком“ та приватні листи дя Лещенка, взяті для промотра*.

— В свій час повідомлялося в нашій газеті, що полатавський губерський земський управі дозволено збирати по всій Росії жертви на пам'ятник Т. Г. Шевченкові у Київ. Київська міська управа намагається за проханням, щоб і їй також було дозволено по всій Росії збирати жертви на пам'ятник. Маючи на увазі, що пам'ятник має бути поставлений в Києві, і що при київській міській управі знаходиться центральна комісія для збирання жертв на пам'ятник, ковче не-обхідно, щоб прохання київської управи було задоволено.

— 17 мая мійська судова палата розглянула дві політичних справи. У першій справі, за розповсюдження негалеґальної брошури, палата присудила Н. А. Болъке в крісьство на 1 рік 3 місяці.

У другій справі, за розповсюдження відозв, палата виправдала підсудних С. Самоходського та Я. Кадіті.

— Сьогодні, 19 мая, виходить з Києва ведий етап політичних в'язнів на північ. Серед них 6 жінок.

— „Строительное отделение“ мійської управи висловило, що пам'ятини мн. Володимира загрожую катастрофа: під пам'ятником сідає земля. Управа рішила ужити екстремних заходів і звернулася до адміністрації за планами будування пам'ятника.

— Цямі діями в Київ з Петербурга приїхала комісія спеціалістів геологів для розслідування, через що одіають київські гори.

— В Звенигородському повіті горять маєтки гр. Поточного. Спійно вислано піхоту в с. Лоташов. Між селянами і стражниками дійшло до збройної бієви. (Бирж. В'д.)

— В м. Кагарлик в квартиру місцевого купця Фр. Ікеля пізно вночі влізло троє озброєних розбійників, убили двох прикажчиків, покарчили челядьку і забрали гроші, звання.

— На мійських виборах в Звенигородці „провалявся“ мійський голова Андреев (з істочно-руських), що служив „по назначению“, і багато з коліпних гласних. (К. Год.)

— 3 Волині. З Лупського телеграфують „до Дз. Кіжов“: аграрні розруки стають все раз біліш та гіршіші, особливо в кременецькій повіті. Вчора вибухнули розруки в маєтку генер. Чернишова, Підзамчу. Викликаю інгушів.

— 3 Чернігівщині. З Чернігова телеграфують до „Рус. Слова“: погода останніх днів понустила гарну озимину та ярану. Стан-вище хліба в багатьох місцях губернії безнадійне.

— 3 Полтавщині. Аграрні розруки та масові піввали паяських економія в Придубському повіті розростаються. Спалено будівлі в економія Ефремової, Дорогоанової, Джигурди та інших. Багато селян арештовано. (Бирж. В'д.)

— 3 Донщині. З Таганрога пишуть: Сьогодні (15 мая) тут трапилося аж дві „експропріації“. В службачих фабриці Трахтерова, що йшла у казначейств за бандрями, невідомі забрали 500 карбованців. В касіра Волгодонського товариства невідомі виділяли 30 руб. Касіра тязько поранено в жи іт.

— 3 Катеринославщині. З Мелітополя пишуть: стоїть страшна спека. Ярина погоріла. На озимину надій небагато. (Р. Сл.)

— 3 Таврії. З Сімферополя телеграфують до „Рус. Сл.“: в північних повітах були дощі. Надії на врожай побільшали.

— 3 Херсонщині. З Білосавету пишуть газеті „Товар.“: Аграрний рух в повіті дужає. Число підвалів росте з кожним днем. Часто трапляються конфлікти селян з стражниками на ґрунті аграрних неспорозумів.

— 3 Одесі телеграфують 14 мая до „Бирж. В'д.“: генерал-губернатор Глагодов зробив наказ послати на сім день на гаушвахту редактора чорносотенної „Рускої Р'чи“ Слесаревського за те, що він в своїй газеті дозволяв надрукувати образливі вирази про одеського градоначальника.

— 3 Одесі пишуть до газети „Р'чь“: наше місто знов переживає тяжкі, повні страшний безнадійності, дні.

Треба було бачити це глухе безлюддя за звичайно живих, повних людей, вулицях, по яких поволі сунулись траурний кортеж з трупами убитих вибухом бомби поліцейських.

Все, до було живого, поховалося по кватирках. Крамничі щільно позамкали двері та вікна... Замкнені також ворота будинків... Коли-не-коли вигляне хто-нбудь і зразу ж перелякано швидко ховається назад. Віконичі в багатьох нікнях, що виходять на вулицю, позамкані... Кортеж швидко посувався, а попереді йшла юрба підлітків, „побідоносів“—озираючи будинок. Коли не в оріт якогось будинку (а як кажуть інші—з балкона чієсть-то кватирка) понується вистріл.

Юрба підлітків з диким завнянням кинулася до негалеґального будинку. Гвалт, крик, прокляття та традиційні вигуки „бий жидів!“ Протісія спинається... З юрби стріляють в будинок—раз, другий, третій... Від'їжають козакі, і починають „по правам“ обстрілювати будинок. Обстріляв приляється тільки тоді, коли до будинку під'їздить градоначальник ген. Григорьев і дає козакам відповідний наказ.

Поліція, вкупі з „добровольцями“,

прикрашеними трьохкольоровими стрічками, робить ґрус по всіх кватирках обстріяного будинку.

Зброрі немає, але „подозрительные“ є. Іх одводять в участок, що арештовані жильці на одчайній цілком зрозумілі, протести.

Потім, звичайно, як і треба було сподіватися, виявилось, що арештовані жильці винні тільки в тому, що жили в нещасливому будинку...

А юрба підлітків з значками улаштує маленький погром.

Вона бєє всіх—і великих і малих, хто попався під руку і не встиг кудь-небудь заховатися.

Від одної кватирки переходять до другої, від одного будинку—до другого, скрізь вчиняючи допити і катуючи тих, що протестують проти насильства.

В решті решт—людські жертви, побиті вікна, дзеркала, посуд, пограбоване в потрошене добро...

Але поширити погром адміністрація не дозволила, і людям із значками доводиться виглядати кращих часів для своєї діяльності.

Людяність заликала, забита... По ночам на вулицях, навіть в центральній частині міста, не можна стрінути ні живої душі, не кажучи вже про „окраїни“ міста, де чорні банди почувають себе, як риба в воді.

Театри майже порожні. На дачі виїхати теж рідко хто наосмілюється, хоч спека в городі страшна і серед камінних будинків людям нічим дихати.

Життя наче замирає, роблячись іноді нестерпним, неможливим.

За кордоном.

Франція.

Пашері Монтаніні. Спеціальна комісія розглядає арештовані у одеського вуніца Монтаніні папери. Де-що з тих паперів досталося у руки газетних репортерів і французькі газети надрукували скілька сенсаційних документів.

Між іншим оповіщено лист до Монтаніні якогось ксьондза з Риму слідуючого змісту: „Мій любий товаришу! Дякую Тобі за бажання, бажаю Тобі також прийняти святі і щасливого року. Моя мила приятелька прислала мені з Парижа лист тою самою поштою, що й твій принесла. Сєб то листи ці, моляв, спійно відібути шлюбою подорож. Добрай янак для Тебе! Але слухай, остерегаю Тебе, що матиш роботу з двома заадриями—одна це П'єр-чоловік, а другий не я. Я одвігав П'єр і доручив, щоб звернулася до Тебе. Живуть на Вульварі Ж., пані звється Ольга... є дора католичка, але чоловік її ще протестант. Треба б і його повернути у нашу віру. Пані правдива, дієвий ангел, найва як дитина, а притому вже отовтана.“

Я зазнаючись тут з сестрою моносіюора Г., графиньною, до якої він дав мені рекомендаційний лист. Вона має дві чудові дошки; оджеж не стає мене Тебе, щоб Ти повіг жєні у цьому тяжкому завданні—заличність до чотирьох дам, бо там є ще одна звайома панна. Ми могли б їх між собою рівно поділити. Може прийдеш?

У Римі вічного нового. Цілий світ з напруженням чекає як св. Отець ставитиметься до Франції. Щоб тільки св. Отець був досить енергійний і твердий. На велику хворість треба міцних ліків. Панія я послав на святі гарну листову картку і додав фотографію св. Отця з його благословенням.“

Ок бачимо, папські дутові дипломати займаються не тільки політкою, але й з такою самою, а може й більшою енергією гарнями „оговтанями“ католичками.

Англія.

Розруки в Індії. Як сповіщають англійські газети, націоналісти-індуї постановили звернутися за поміччю до Японії. Частина послоаті Умі до Токіо депутатів арештована. Розруками в Індії заправляє, на думку англійських кореспондентів, так звана „ніжня національна“ організація, яка за поміччю звинення англійсь. торговлі гоче примусити уряд прийняти вимоги „національного конгреса“.

Організація посилає віділі на провинцію, щоб вони нищили склади товарів і тероризували куації. Становище англійського уряду критичне, бо в неспокійних округах мало поліції і повстанці ховаються в недоступних місцях. Магометане з рухом не сполучаються і через це проти їх звертається пошта організація.

Полоний штаб індійських народівців в Калькуті. Повстанці озброєні досить погано, старими руживами, шаблями і навіть палками. Англіїці спераються на магометан і на заможні індійські верстви, які вороже ставляться до революційного руху.

Останні вісті.

(По телеграфу та з газет).

Петербург, 18 мая. Державна Дума. Засідання одривається о 2 год. 12 хв. Предідаєтєле Головін.

Оголосуються і вносяться до відповідних комісій внесені послами кілька законопроектів і одне заштанни (не-строчне).

На черзі—провірення уповноважень Дума без дебатів ствержує вибори в городях Ташкенті та Орлі та в губерніях: рязанській, орловській і самарській.

На черзі провірення уповноважень по п'ятвській губернії. Відділ висловлюється за скасування виборів. В не дуже довгих дебатах з цього приводу беруть участь Млад радочин, Носін, Олександр Стахович, Ісєня Гессен та Маклаков. Закрито балотировкою парами вибори, агідно в 48 ст. інститута Думи, визнано

за неналежні до скасування. На черзі законопроект про те, щоб зоставити в силі тимчасовий закон з 24 декабря 1906 року про встановлення „уголовної відповідальності за вохваленіє преступляньх д'яній в' р'дч илї печати“.

Докладчик Пергамент вказує на те, що цей законопроект впливає з бажаєня міністерства юстиції ввєсти у життя порядком 87 ст. основних зак нів не запроважену у свій час до життя статтю 133 карного статуту, яка карає „вохваленіє преступляньх д'яній в' р'дч илї печати“—зміцнює ту статтю в двох напрямках: 1) розповсюдженням її на всякі злочинства, навіть незначні, а не тільки тяжкі, і 2) зміцненням одповідальности шляхом побільшення до 8-місячного арешту в тюрмі. Далі докладчик знаходить, що в часи повної перебудови державного життя побільшено-жорстоке переслідування не тільки незначного злочинства, але навіть справедливе до нього відношення не видержує критики з точки погляду критичної оцінки. Бажаєня збільшити карну санкцію є проява страстности, викликаю-ньої боротьбою.

Неясність цього законопроекта може викликати „провоольные“ судєбні притвори. Маючи все це на увазі, докладчик стоїть за неприняття законопроекта.

Танцов не поділяє висловлєних поглядів. Чудно, що в наші часи сємі стрічати та дикі злочинства робляться майже д'їтяма, а дорослі задовольняються тим, що „вохвалюють“ ті злочинства як на словах, так і в газетах та книжках, і тільки в кращому р'дї не осуджують їх.

Товариш міністра Люце, підтримуючи законопроект, вказує, що „вохваленіє“ не моральніше від підбурвання; „вохвалитєля“ не можна визнати більш моральним, ніж того, хто підбурює. Багато законодавств Заходу стоїть на тому ґрунті, який пропонує тепер міністерство юстиції. Несправедливим законопроект не можна визнати, приймаючи на увагу, що наші суди не мають тенденції підвисати кару. Треба прийняти проект закона, бо він не заставляє бажати кращого.

Кузьмін-Караваєв говорить проти товариша міністра і Танцова; він знаходить, що законопроект не може витримати навіть прихильної до нього критики. Користуючись цим законом, можна покарати кожного, хто тільки роззявить рота, щоб сказати промову на громадсько-політичну тему або береться з такою ж метою за перо.

Він приводить кілька конкретних прикладів і висловлюється за безумовне неприняття законопроекта.

Зостається ще п'ять ораторів. Пропозиція закрити дебаті одхвалиться. Засідання закривається о 6 год. 4 хв.

В'єрне засідання має окрему програму. Продовження денного засідання буде 21 мая.

Петербург, 18 мая. Царська жертва. Царь пожертвував на голодних через Червоный Хрест 30 тис. карб.

Крушеван розгнівався. Після засідання Державної Думи 17 мая Крушеван категорично заявив, що бути нададі в Думі він не може. „Завтра ж кину все і поїду в Кишиньов“,—казав він.

Полтава, 18 мая. (Од власного кореспондента). Мійська дума послала Століпінвої телеграму, в якій висловляє радість з приводу визволення Царя од небезпеки, якою загрожувала зм ва.

На тім же засіданні висловлено осудження політичних вбивств. Пропозицію висловити догаду Державній Думі—одкинуто.

Петербург, 17 мая. Сенат пояснив, що профєсiональні спілки мають право заводити страйковий каси.

„Слово“ переказує, що справу по обвинуваєнню Стєсєля радикально перероблено в присутности военной р'ди.

З'їзд спілки ринюправів євреїв одбудеться в Выборзі в кінці мая.

Петербург, 18 мая. 17 мая с'ящ. Гр. Петров, коли його запитав співробітник „Говарища“, чи виступає він в Державній Думі, як обмірковуватиметься питання про репресії проти священників, одказав: „вважаю за свій обовязок це зробити, бо питання це має далеко не місцеє значіння. Це тільки пужально в батві, яке держать тут в Петербурзі, щоб стьогнутий самим багатом усе сословіє російських священників і таким чином залікати їх на той час, як будуть нові вибори“.

„Товарищ“ повідомляє, що в бюрократичних сферах певні, що цими днями міністр хліборобства кн. Васильчиков піде в відставку. Фактично його вже увільнено од обовязків. За кандидатів на міністра хліборобства називають Н. Львова й Хомякова.

Ходить чулка, що міністр народної освіти робить запитання в раді міністрів з приводу того, що агенти охрники завядто вже надуживають студентською формою.

В Нарвській частині, в камері політичних, викрито підкоп. Думають, що збралось утекти якийсь важні в'язні.

„Р'чь“ повідомляє, що „обществу активной борьбы съ революціей“ одна видатна особа, що служить на високій громаській посаді, пожертвувала кілька десятків тисяч карб.

Чутки, що по думці с'ящ. Гр. Петрова в Думі закладається священницька парламентська група, потверджуються, 18 мая мало одбутися з приводу цього

вІбраннІ всіх поступових священникІв-депутатІв.

Следч. ЗастрІкували 3000 робІтникІв кустарних та чИбарних заводІв. Великі заводи роблять.

Ватна. Заслання полІтичних у ВятскІй край знов почалося. Щодня прибувають партІї і їх розсилають у самІ найдалшІ повітІ.

ЛІбава. На МихайловскІй улицІ полІція викрИла незаконне зІбрання. Арештовано 7 душ, знядено 200 набоїв і не легальну лІтературу.

Гродно. 16 мая ввечерІ городовИй хотІв задержати якогось чоловІка, котрИй звався йому непевном, але той поранив а револьвером городового і зник.

Варшава. КрестІям Надольному та Кульчицькому, котрИх 11 травня засуджено на смерть, кару на смерть генерал-губернатор замінив каторгою.

Луганськ. Тяжко поранено вІстріями в шлю інженера орлово-еленовського рудника—К.Белінського.

Севастополь. Вночі проти 16 мая убито куца Руквишнікова, члена „союза русскаго народа“.

Ташмент. Якийсь робІтник хотІв вІйти долиць-Ястера, увІйшовши потай в його квартиру. Але його арештовано. Арештовано збучастникІв змаху ще двох.

Лодзь. СІлка хазаїтІв бавовняних фабрик думає оповістити 19 мая лодкут на один мІсяць за вІбвІство Розенталя.

Таганрог. 17 мая вранцІ поранено на смерть околочного, що стежив за злочинцями.

Лодзь. Арештовано третього участника вІбвІства інженера Розенталя. На ВІдвІвскІй улицІ викрито конспіративну квартиру с.д. Арештовано 19 д.

Константинополь. 15 мая ввечерІ повстанцІ-салдати захопили телеграфну котуру.

Лондон. Із Глазго сповіщають, що страйк м'ряків приборав гострИх форм. АнтлантИческІй параходИ лишались без екІпажІв.

Нью-Йорк. 18 мая Члени сполученИх машинотроїтельних заводІв висловились за страйк, як що заробІтня плата не збільшиться.

З наукового, лІтературного та артистИчного жИття.

На сторІнках „Ради“ за пІв рІк друкувалася цікава праця проф. Мих. Грушевського „Про мову“; зараз вона друкується окремою книжкою і швидко уже вийде в світ.

Альманах українських дІячІв. В осени має вийти альманах українських дІячІв—з портретами і короткими біографІчно-лІтературними характеристиками їх. Альманах вийде в трІох випусках. До альманаху увІйдуть характеристики як лІтературні, так і громадсько-політичнІ дІячІв України. ЦІна кожного випуску коштіватиме 50 к.

ЛІтературний збірник в честь Герцена. Міжнародний комІтет для допомоги безробітним в Росії задумав видати лІтературно-артистИчИй збірник, присвячений пам'яті А. Г. Герцена. Увесь прибуток із збірника піде на користь безробітних. КомІтет звертається до всіх визначних лІтературІв європейських та художникІв з проханням допомогти йому в виданні збірника присвяченого своїм лІтературним або малювальним творІв. Збірник має бути безпартійним; в ньому вІзвІять участь найвІдатлІвшІ дІячІ рІзних громадських течІй та партІй. Спеціальний видІв присвячено буде потребам робочого класу і дІячам російського ульничого руху. ВІдаватиметься збірник і в Росії і за кордоном.

Твори європейських авторІв буде перекладено на російську мову, а твори російських—на французьку. Між иншим в збірнику мають бути уміщенІ вІдвІдані ще вІде листи Карла Фохта, Карлєя і польських повстанцІв 1862 року (до А. Г. Герцена).

Театр і музика.

Школа М. В. Лисенка. Українська драма.

16 мая в музично-драматИчИй школі М. В. Лисенка вІдбувся екзамІн ученикІв української драми 2 курсу класу М. М. Старицької. Виставлено було чотирІ драматИчних уривки: 1) „НаймИчка“ (IV дІя), 2) „Єврей“ (сцени в I та III дІї) 3) „Буря“ (Островського—V дІя), та 4) „Житєйське море“ (IV акт).

З ученикІв 2 курсу екзамІнувались д.кн. Васильченко і Гарволінська та д.і. Лисенко, ПахаревскІй і СележІнскІй.

Роль Харитина („НаймИчка“) та Катерини („Буря“) як раз підходять до вІдчІ д.кн. Васильченко. Вона зразу знайшла вІповіднИй тон, але в „Бурі“ не дала потрібних модульнІв і через те виконання цІєї ролі було в неї трІох одноманІтне.

Д.кн. Гарволінська виступала в ролі Лії (Єврей). Найкраще удалася їй остання сцена в III дІї.

Д.і. Лисенко краще грав Лейзера („Єврей“), ніж Цокуля („НаймИчка“). В останній ролі він не зміг передати ту душевну драму, яка вІдбувається у Цокуля.

Д.і. ПахаревскІй, виступивши в ролі Нахмана („Єврей“), зразу вваз завжди високий, нервовИй тон. В його передачі Нахман вИшов людиною, що більше здатна нервово хлїпати, ніж обороняти себе з револьвером в руках. В розмові з БегезІном д. ПахаревскІй вІвняв потрібного запалу. III дІя вИйшла в нього дуже добре.

Д.і. СележІнскІй в ролі Івана Барильченка („Жит. море“) бІльше декламував, вІж грав. Йому дуже шкідять де-

які дефекти вимови. Мірять ученикІв мІрково справжнИх акторІв, розуміється, не приходиться, але все-ж такі треба сказати, що науку української драми в школі М. В. Лисенка д. М. М. Старицька поставила добре. Учні її не тільки добре декламують, а й грають. Кожний уривок пієси у виконанні ученикІв Старицької—давав певний настрІй. Дефектами можна вважати те, що учні її ще не навчилися говорити поешки так, щоб їх мову чути було не тільки в перших рядах партера, а і в найдалшИх закутках. В розмовах ученикІв частенько збивається з вІповідного тону, але уміння держати тон дається не стІльки швидко, скІльки спЕциальним досвідом.

М. ЛІсовицький.

Лист до редакції.

Прохаємо Вас, пане Редакторе, не одмовтеся надрукувати в Вашій шановній газеті нашого листа.

Товариші студентІ!

Чутка про Ваші домагання за українські кафедри в кІевському університеті залетіла і до нас на Волинь. Ця чутка дуже була для нас радісна, бо за як шкІльське питання на Волинь ще неможливо потрібне реформи на національному ґрунті. Ми швидко вітаємо товаришів-студентІв за їх домагання і визнаємо, що тільки національна школа може виводити українськІй люд від темряви і заводити і дасть можливість Матері-Україні вІлжно зІтхнути після довгих років неволі та національного утиску. Ми певні, що тільки національна школа од виждої до вищої зможе дати нашому людюві справжню освіту.

ВрІтєся ж брати-студентІ! Стійте до останку, знайте, що Ваші домагання—домагання всього українського люду.

Гурток учнів-українцІв острІвської гімназії.

18 підписів.

ЗвІдомлення.

В редакцію газети „Рада“ з 11 апр. по 18 мая надіславо такі жертви. На пам'ятник Т. Шевченку: Від гуртка учнів I і III кл. В. Сорочинської учн. семінарії—8 р. 54 к., через уч. Є. Шевченка з Катеринославщини від шкІльного хору—5 р., М. Каленчицько—3 р., І. Вітко—1 р., Сухачок вИщ. жІнок. курсі в КатІвІ—5 р., Зізі Д.—1 р., Паламаренка, зібравши серед селян в селі Богданових (одеськ. пов.)—5 р., гуртка молоді ЗІнькова через Н. Я. Я.—сько—10 р. 51 к., В. Мандрикі—3 р., а всього разом—42 р. 5 к. На голодник: Від Д. Ткаченка—20 рублів.

Дописи.

Мно Катеринополь (авенігородск. пов.). Не давно, що у нашого „вищого“ начальства така несправедлива уява про життя своїх підлеглих. Справді, коли навіть само „вино“ задумав ввезти і своїми очима побачити, як то живуть „підданці“, то ми матиме змоги. Визначається маршрут, а з ним не безпременно і наказ про справність. От і недалеко в одну волость звенигородського повіту прислав пристава 2 стану Салова таке „предписаніє“ (мав об'їздити „для обзириванія“ сарайї архієрей Агіпїтї); „Препровожда на оборотї сего выписку назь маршрута слѣдovania по указу пресвященнаго Аглітїа єпископа уманскаго, предписываю волостному старшИну не претрѣпати и безотлагательно исправити все дороги и дорожные сооруженія по пути и къ тому времени, чтобы все дороги были исправлены и осмотрѣны. Вывоженые въ неисполненіи этого распоряженія будутъ наказаны. Исправити все дороги и мосты такъ, чтобы свободно могла проїти четверка лошадей и мосты, чтобы выдерживали тяжесть кареты. Все исполненія довести“. Цяй пристава не звернув уваги, що в селян зараз час дорогИ, бо і коло огоредІв і коло поля час роботи, а приказав, щоб усе було справно для „прІятного вІсчатІвня владИи“...

С. Москаленки (кІєв. пов.). 27 числа вИваилого мІсяцу у наше село заїздив єпископ Інокентій, а з ним і два „союзники“. Селяне вИйшли назустріч „святому батюшкІ“ аж за шарину; з корогвами та хрестами. Біля царини зараз почали служити молебен, а пісая молебену „союзник“ почав свою промову. Вона була цікава хІба тільки тим, що промовець кричав дуже здорово та бІв себе кулаками в груди,—кричав так здорово, що аж піна текла з рота.

Зразу він балавав про якийсь там горот та камінь при дорогі, а потім прямо звернувся до народу балаючи сласти Росію од „губительной кравоуи“. „Подивіться, каже він, як страждає наша бІдна родина“...

„Од голоду!“ „од погромів!“ „од воєно-польовИх судІв“, почулися вигукИ селян, між котрИми було десятків зо два жадавИх молодіх хлопцІв і котрі були, як один, у червоно-синьих сорочках; промовцІв це дуже не сподобалося, особливо те, що всі оті хлопці були у червоно-синьих сорочках. Він їх умих звавав „революціонерами“ і замовк сумовув. Така хлїпа сталася йому уже вдруге. Равнім в с. Семігорах він дуже хотІв побалкати з селянами, та ніхто не вИйшов до його.

В церкві уже промовляв другИй „союзник“, та тільки знову без вІнкого усміху. В кіпшІ почали роздавати червоносенну лІтературу, в котрій говориться словами отця ЛІодора. Не бажайте ні волі ні землі, а бажайте царства на небі, бо це все пуста для вас,—воно нам не вужє“.

Селянам „союзники“ і їх промови дуже не сподобались, та й як такі промови сподобались, коли в них союзники виступають за-

пеклими ворогИ землі та волі, без яких тепер селянам просто хоть пропадає!

С. БІєвцІ (кІєвського пов.). У неділю 6-го мая у нашому селі вІдбувся сІльскИй сход: на сход прІїхав мІсцевИй посесор д. ВарварскІй і заявив, що він хоче передати свою землю селянам. На сході ВарварскІй сказав селянам, що він хоче, щоб йому повернули залог в 3,000 карб., а потім додержували його контракта.

Селянам дуже трудно зІбрати ці гроші, та ще й „скоро“, як нагавив їх д. ВарварскІй. ПовномочИй від громади Іздали в „крестІянскІй банк“ „щоб він дав їм запомогу. Але банок відмовився дати запомогу, кажучи, що „вжеас такого закону, щоб поміщани передавали землю мужИкам“.

ВарварскІй бІгське розуміє, якІ все ближче й ближче відсуєдуються й до нас. Люде хтІть як найвИдше виривати цього павна од свого села, бо через його вІчне горе всім окрИжним селям; він своєю цІною за роботу збивав всіх, навіть тих, котрі хотІли б заплатити і дорожче. Ось хоть би я зараз пан ВарварскІй платити поденно 20 к., а в женья він буде платити 30 коп., а бІльше вІколи не платити. Попробуїт „требувати“ бІльше, зараз і почнуть повИшати цІну „тангуш“, котрИх він і держить, щоб тільки людІв бІли.

БІРЖА.

Table with market data for various goods like flour, oil, and other commodities, listing prices and quantities.

ЗалІзничні Поїзди.

Table with train schedules, listing destinations (e.g., Odessa, Kyiv, Lviv) and departure times.

Параходи товариств.

„Товариство Пароходства на Дніпрі та його прИтоках“ і „2є Пароходне Товариство на Дніпрі та його прИтоках“ з початку навігацІї, до нової змІни, будуть пускати пасажирні параходи в такі години:

Table listing shipping routes and schedules for various companies like 'Кієво-Катеринославська лінія' and 'Кієво-Гомельська'.

На користь заслужив-українцІв Вологодичин. ПрИймається підписка на „ЗНЕВОЛІ“—жИкий вийде у ВолодІї на лІтературний збірник „ЗНЕВОЛІ“—жИкий вийде у ВолодІї на лІтературний збірник „ЗНЕВОЛІ“.

ЗмІсть зІбранка—творИ красяого письменства (поесІї, оповІданья та художна проза), за невеликим виключенням, нові, оригінальні, в яких дІлком вИзначена Ідея вІзвольного руху з його невеликим мИнимумом. Книжка матиме коло 800 сторІнок частого друку на гарному папері. У зІбранкІ прийняють участь своїм творам: Х. АльчєнскІй, Г. Байраченко, Я. БілєнскІй, Ю. Будак, Б. ГрІвченко, М. ДмитрІєв, Л. Жєбунов, А. Кашєнко, ПІлим КашєвскІй, О. Олександров, Олександр Ко алічєво, М. КособІнскІй, А. КрИмскІй, Іван ЛІва, П. М. (МІрнИй), К. Максимєво, НІколай ОпанчИй, П. ОпанчИк, Олена ПІціджа, З. Ткаченко, Леся Українка, М. ЧернавскІй, Петро Шелєст та багато инИх.

ПІдписна цІна 75 коп., а як зІбранк вийде з друку, цІна буде побІльшена.

ПрИєдлати приймємо у КІєвІ книгарня „КІєвскІй СтарИв“—БєзакІєвська, 8.

Рідна справа

ВІсти в думи.

Газета вИходить двІчі на тИждєнь: в четвєр та в неділю. В газеті пишуть теширшІ депутати: БогуславскІй (Харьк.), ВасютІн (Харьк.), Вовк-КарачевскІй (Черниг.), ВороничевскІй (КІєвск.), ГрІвчєнко (Полтав.), Демєтєв (Черниг.), Довгополов, КрИсєлюк (КІєвск.), Лаго (КІєвск.), Литвинєнко (КІєвск.), Лось-Колєдєнко, Малєрєнко (КІєвск.), Немитало (КІєвск.), Пройда (Катеринослав.), Рєгожа (Полтав.), Рубєс (Черниг.), Сажко (Полтавск.), Сажко (КІєвск.), Хєіст (Черниг.), Чигирин (КІєвск.), Щєрбина (Кубанск.). З торшИх депутатІв в газеті пишуть: Бабюк, БілєшєвскІй, ВІзлов, ГумєнскІй, Тарасєнко, ЧИєвскІй, Шраг, Шметєт. Крім того в газеті беруть участь письменники: О. Білоусєнко, проф. Ф. Вовк, С. Рєусєво, О. Рєусєв, П. Смутко, М. СлавинскІй.

ЦІна на газету: за рік—2 карб.; за пІв року—1 карб.; за 3 мІсяцІ—50 коп.; за один мІсяць—20 коп. ЗамІсть грошей можна вІслати марки.

Адреса редакцІї: конторИ газети „Рідна Справа“: Петербург, Тавричєсна вул., д. № 19, кв. № 9.

7) МогІльво-ОршанськІя (щодня). 8) Гомель-ВІтківськІя (щодня).

Редактор М. ПавловскІй. ВІдавець Є. ЧИналенко.

ОПОВІСТКИ.

Хочу стати за мамку в КІєвІ, адреса: Велика ПІдвальна, № 34. Спитати у дворника.

Студ-техн шукає уроків на Вкраїні чи в КІєвІ, або на Кавказі. Добре вміє вИховувати і вчИти (скІяч). УчИт. Інститута і 8 рок. учИтєлював у городськ. уч.) Доросл. готує до конкурсу. ИспИтИв, на домашн. учИт., математ. на класИч. чИн. „вольвопр.“ і т. п. Москва, МяснИцкІя, д. Літєвоєвої, кв. 58 К. Д. Т. 4-7

ВИЙШЛА З ДРУКУ Брош ра Гр. Сьєгобочного

ЧИМ ШКОДЯТЬ НАМ ЄВРЕИ

(в оборону єврейського тругающего люду). ЦІна 3 коп.

Склад вІдавань в книгарні „КІєвскІй СтарИв“ (КІєв, БєзакІєвська, 8). Для книгарєнь 40% скИдки. 5-4

На користь заслужив-українцІв Вологодичин. ПрИймається підписка на „ЗНЕВОЛІ“—жИкий вийде у ВолодІї на лІтературний збірник „ЗНЕВОЛІ“.

ЗмІсть зІбранка—творИ красяого письменства (поесІї, оповІданья та художна проза), за невеликим виключенням, нові, оригінальні, в яких дІлком вИзначена Ідея вІзвольного руху з його невеликим мИнимумом. Книжка матиме коло 800 сторІнок частого друку на гарному папері. У зІбранкІ прийняють участь своїм творам: Х. АльчєнскІй, Г. Байраченко, Я. БілєнскІй, Ю. Будак, Б. ГрІвченко, М. ДмитрІєв, Л. Жєбунов, А. Кашєнко, ПІлим КашєвскІй, О. Олександров, Олександр Ко алічєво, М. КособІнскІй, А. КрИмскІй, Іван ЛІва, П. М. (МІрнИй), К. Максимєво, НІколай ОпанчИй, П. ОпанчИк, Олена ПІціджа, З. Ткаченко, Леся Українка, М. ЧернавскІй, Петро Шелєст та багато инИх.

ПІдписна цІна 75 коп., а як зІбранк вийде з друку, цІна буде побІльшена.

ПрИєдлати приймємо у КІєвІ книгарня „КІєвскІй СтарИв“—БєзакІєвська, 8.

Рідна справа

ВІсти в думи.

Газета вИходить двІчі на тИждєнь: в четвєр та в неділю. В газеті пишуть теширшІ депутати: БогуславскІй (Харьк.), ВасютІн (Харьк.), Вовк-КарачевскІй (Черниг.), ВороничевскІй (КІєвск.), ГрІвчєнко (Полтав.), Демєтєв (Черниг.), Довгополов, КрИсєлюк (КІєвск.), Лаго (КІєвск.), Литвинєнко (КІєвск.), Лось-Колєдєнко, Малєрєнко (КІєвск.), Немитало (КІєвск.), Пройда (Катеринослав.), Рєгожа (Полтав.), Рубєс (Черниг.), Сажко (Полтавск.), Сажко (КІєвск.), Хєіст (Черниг.), Чигирин (КІєвск.), Щєрбина (Кубанск.). З торшИх депутатІв в газеті пишуть: Бабюк, БілєшєвскІй, ВІзлов, ГумєнскІй, Тарасєнко, ЧИєвскІй, Шраг, Шметєт. Крім того в газеті беруть участь письменники: О. Білоусєнко, проф. Ф. Вовк, С. Рєусєво, О. Рєусєв, П. Смутко, М. СлавинскІй.

ЦІна на газету: за рік—2 карб.; за пІв року—1 карб.; за 3 мІсяцІ—50 коп.; за один мІсяць—20 коп. ЗамІсть грошей можна вІслати марки.

Адреса редакцІї: конторИ газети „Рідна Справа“: Петербург, Тавричєсна вул., д. № 19, кв. № 9.

Акорди

антологІя української лірики від смерті Шевченка найбільш розкішне українське видання, на веденом папері, оздоблене оригінальними ілюстраціями на українські мотиви.

316 сторІв великого формату. Продається в Книгарні „КІєвскІй СтарИв“ (БєзакІєвська, 8), можна мати також в конторІ ЛІтературно-Наукового ВІстника (КІєв, ПрорІзна, 20).

ЦІНА 3 руб. 50 коп.

Нові видання „Видавничої СпІлки“ у Львові:

Table listing various publications from the Lviv publishing house, including titles like 'История Палестины' and 'История географических открытий'.

Саме цінне для всіх-то є здоровля!

ВІдомий по всьому світі ГарцИнь Чай (чорний). (Harzer Gebirgstee) ГІРСЬКІ ТРАВИ.

Добре випробуванИй рекомендованИй усіми вІдатлІвшИми лікарями, дозволений до ужИвання МєдИцинИм Департаментом, що при МіністерствІ ВнутрІшнИх справ у Петербурзі. Чай з ГІрцІя є єдинИй і необхІдИй засоб для кожного, хто хоче бути здоровИм.

ЦІна коробки 1 карб., 1/2 коробки 50 коп. За пересІлку додається по почтовому тарифу. Вислється негаЙно після замовлення з платою на мІсці (налож. платеж) не менше карбованця.

ЄдинИй представник за-для РосцІї

ІосИп Гроссман г. ВАРШАВА, СлИзькІя 33-а.

Для аптекарІв та дрогИстІв вІдповІдна скИдка.

1907 р. Відкрита передплата на Рідний Край

ТИжневІ українськІя часосИп полІтична, економічна, лІтературна і наукова.

У часосИпІ заведені ось які вІддІли:

1. Що потрібно для нашого народу, особливо для селян хлїборобІв і всіх тругающих людєв. 2. Що діється на Україні, також в Галичині й на Буковині. 3. Що діється в цІлій РосцІї. ВІстники в столиці. 4. Що діється по чужИх землях, що єсть там доброго, що й сам їв годілося. 5. ВІстники й листи з рІзних городІв і сел (про земства, товариства—про все, що діється доброго й лихого). 6. НауковІ статті і вІстники (Історія, література, мєдИцина, ветеринарія, сєльське хлїзьяство, промисла і т. д.). 7. ОповІданья, вІрші, фєльєтон. 8. ДрІбні вІстники (про заробІтки, торг, цІни і т. д.). 9. БІблІографІя. Запитання читачІв і вІповіді редакцІї про всім діла: судові, хлїзьяскІ та инШІ. 10. ОповІстки усєм.

Хто підписується на цІй рік, той получити такі безплатні додатки: 1. Дві картини звІсного українського художника П. Ю. Славостіа: 1) КОБЗАРЬ, 2) ГІЛДАМАКИ. II. УкраїнскІй калєндар „Рідний Край“ на 1907 р.

Передплата за часосИп: на рік 3 карб., на пІв року 1 карб. 80 коп., на 3 мІсяцІ—1 карб., на мІсяць 35 к. з пересІл, окремі числа по 8 к. За кордон на рік 5 карб. Для закордонних братІв українцІв передплата на „Рід. Край“ значаю зменшена: 1) на рік замІсть 5 карб.—4 карб. для окремих передплатникІв; 2) Прєсвітам, народним і шкІльним читальним, товариствам: СІч, СоцІл і рІзним народним просвітанИм товариствам на рік—3 карб. 25 коп.

КнигарИ комІсіонІв за передплату на рік 5%. За продаж окремих №№—25%. ЛистИ і гроші засИлати треба на адресу: Подгала, ПротопоповськІя ул., № 41, редакцІя часосИпІ „РІДНИЙ КРАЙ“.

Просмо усІх прихИльцІв і читачІв наших вІслати нам вІстники про діяльність зємств, городськИх дум, усІяких товариств і оргІназацІї, вІстники про постанови сєльськИх і волосєвИх сходІв, сєльськИх спІлок і инШІ новИни.

Редактор-вІдавець М. ДмитрІєв.